

IŠVADA

2018 m. kovo 14 d.

Vilnius

Dėl Seimo Peticijų komisijos sprendimo

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija (toliau – Komisija) 2018 m. kovo 14 d. posėdyje iš esmės išnagrinėjo Algimanto Medelio ir kitų pareiškėjų peticiją „Dėl teisės aktų pakeitimų, kad įvykus avarijai trasose ir tinkluose vykdant remonto ir rekonstrukcijos darbus juose, bendrovių tiekėjai buitiniams vartotojams teiktų paslaugas neatlygtinai“ ir priėmė sprendimą atmesti joje pateiktus pasiūlymus pakeisti Lietuvos Respublikos energetikos įstatymą, Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymą, Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymą, Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymą, Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą ir tais atvejais, kai sustabdomas elektros energijos, šilumos, dujų, karšto ir šalto vandens tiekimas namui remonto, rekonstrukcijos ar avarijos metu, nustatyti:

- 1) elektros energijos ir šilumos tiekėjui pareigą sudaryti galimybę vartotojams neatlygtinai gauti elektros energiją ir šilumą, naudotis šilumos tiekimo paslaugomis kitais būdais;
- 2) dujų tiekėjui pareigą neatlygtinai vartotojams tiekti dujas kitais būdais;
- 3) geriamojo vandens tiekėjui pareigą neatlygtinai vartotojams tiekti geriamąjį vandenį.

Komisija šį sprendimą priėmė, atsižvelgusi į Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos ir Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos pateiktas nuomones, taip pat manydama, kad esamas teisinis reglamentavimas yra pakankamas. Elektros energijos, šilumos, dujų ir karšto vandens tiekimą, geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimą, reglamentuojančiuose teisės aktuose įtvirtintos konkrečios tiekėjo pareigos, kaip ir kada aprūpinti vartotojus geriamuoju vandeniu ir nuotekų tvarkymo paslaugomis, taip pat elektros energija, šiluma, dujomis ir karštu vandeniu, nutrūkus šių paslaugų teikimui. Visas būtinas, papildomas sistemų priežiūros sąlygas buitinis vartotojas turėtų aptarti su geriamojo vandens, šilumos tiekėju ir pastato šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūrėtoju, sudarydamas atitinkamas sutartis. Peticijoje išdėstytas reikalavimas įstatyminiu lygmeniu šilumos tiekėjui įtvirtinti pareigą aprūpinti visus šilumos vartotojus alternatyviu šilumos šaltiniu galimai sukeltų nepamatuoti didelius organizacinius ir finansinius kaštus, kurie, savo ruožtu, būtų pripažinti šilumos tiekėjo pagrįstomis sąnaudomis ir didintų šilumos tarifą buitiniams vartotojams, o tai pažeistų pamatinį šilumos tiekimo principą – užtikrinti patikimą, saugų ir kokybišką šilumos tiekimą vartotojams mažiausiomis sąnaudomis.

1. Dėl peticijoje pateikto pasiūlymo pakeisti įstatymus ir nustatyti, kad tais atvejais, kai sustabdomas elektros energijos tiekimas namui remonto, rekonstrukcijos ar avarijos metu, nustatyti elektros energijos tiekėjui pareigą sudaryti galimybę vartotojams neatlygtinai gauti elektros energiją.

Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 3 straipsnyje nustatyta, kad vienas iš pagrindinių energetikos veiklos tikslų yra energijos tiekimo saugumas ir patikimumas.

Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta, kad elektros energetikos sektoriaus veiklos valstybinis valdymas, reguliavimas, priežiūra ir kontrolė grindžiami elektros energijos tiekimo ir elektros energetikos sistemos darbo saugumo ir patikimumo ir kitais principais.

Elektros energetikos įstatymo 2 straipsnio 41 dalyje apibrėžta, kad skirstomųjų tinklų operatorius yra asmuo, nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais valdantis skirstomuosius tinklus, esančius jo veiklos licencijoje nurodytoje teritorijoje, teisės aktų nustatyta tvarka užtikrinantis skirstomųjų tinklų eksploatavimą, plėtrą ir techninę priežiūrą, atsakingas už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis sistemos pajėgumas pagrįstiems elektros energijos skirstymo poreikiams tenkinti, ir turintis atitinkamą veiklos licenciją. Šio įsakymo 2 straipsnio 42–43 dalyse įtvirtinta, kad elektros energijos tiekimas yra elektros energijos pardavimas ir (ar) perpardavimas vartotojui, o elektros energijos tiekėjas yra visuomeninis ar nepriklausomas tiekėjas, turintis atitinkamą veiklos licenciją ar leidimą verstis šia veikla.

Atsižvelgiant į tai, už skirstomuosius tinklus nuo perdavimo tinklų įrenginių prijungimo taško iki vartotojų ar gamintojų įrenginių prijungimo taško, už jų saugumą, patikimumą, eksploatavimą, priežiūrą, valdymą bei plėtojimą pagal skirstomųjų tinklų naudotojų poreikius, taip pat už elektros energijos persiuntimą vartotojams skirstomaisiais tinklais, persiunčiamos elektros energijos kokybę bei persiunčiamos elektros energijos apskaitą ir jos diegimą yra atsakingas skirstomųjų tinklų operatorius, o ne tiekėjas, kaip nurodoma pareiškėjų peticijoje.

Elektros energetikos įstatymo 39 straipsnyje nustatyta pareiga skirstomųjų tinklų operatoriui techniškai eksploatuoti, prižiūrėti, valdyti ir plėtoti jam priklausančius skirstomuosius tinklus ir jungiamąsias linijas su kitais elektros tinklais, užtikrinant patikimą skirstomųjų tinklų įrenginių darbą, efektyvų ir saugų tiekimą, laikantis aplinkos apsaugos reikalavimų.

Siekiant užtikrinti patikimą skirstomųjų tinklų įrenginių darbą, efektyvų ir saugų elektros energijos tiekimą, skirstomųjų tinklų operatorius vykdo planinius elektros tinklų priežiūros darbus. Elektros energijos tiekimą ir naudojimą taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 1-38 (toliau – Taisyklės), 133.3 papunktyje įtvirtinta, kad elektros energijos persiuntimą ir (ar) tiekimą vartotojui nutraukti ar apriboti leidžiama, kai tai būtina atliekant elektros tinklų priežiūros darbus, taip pat vykdant naujų elektros energijos vartotojų įrenginių prijungimo prie elektros tinklų darbus. Vartotojas apie numatomą elektros energijos persiuntimo, tiekimą nutraukimą ar apribojimą informuojamas ne vėliau kaip prieš 10 dienų iki tinklų priežiūros darbų atlikimo (Taisyklių 138 punktą).

Pažymėtina, kad avarinės situacijos skirstomojo tinklo įrenginiuose gali susidaryti bet kada dėl iš anksto nenuspėjamų priežasčių, nes joks elektros įrenginių elementas nėra ir negali būti visiškai apsaugotas nuo pašalinių reiškinių poveikio. Vadovaujantis elektros energijos persiuntimo ir (ar) tiekimą nutraukimo ar apribojimo sąlygas reglamentuojančių Taisyklių 81.1 papunkčiu, nutrūkus elektros energijos persiuntimui, aprūpinimas elektros energija ties skirstomųjų tinklų operatoriaus ir trečios (III) kategorijos vartotojo elektros tinklų nuosavybės riba turi būti atkurtas ne vėliau kaip per 24 valandas.

Pažymėtina, kad 2017 m. liepos 4 d. Seime buvo priimti Elektros energetikos įstatymo Nr. XIII-604 pakeitimai, įsigalioję 2017 m. lapkričio 1 d., kuriais, siekiant užtikrinti vartotojų, kaip silpnesniosios šalies, interesus, patobulintas šio įstatymo 71 straipsnis, reglamentuojantis laikiną elektros energijos persiuntimo vartotojams nutraukimą ir dėl to susidariusių nuostolių atlyginimą.

Nurodyto straipsnio 1 dalyje numatyta, kad elektros energijos persiuntimas vartotojams gali būti laikinai nutrauktas nesant vartotojų kaltės tik siekiant apsaugoti visuomenės interesus, tarp jų Energetikos įstatyme nustatyta tvarka paskelbus ekstremaliąją energetikos padėtį, arba atliekant naujų vartotojų prijungimo ar elektros tinklų priežiūros darbus. 2017 m. lapkričio 1 d. taip pat įsigaliojo naujos nuostatos, kurios reglamentuoja laikino elektros energijos persiuntimo nutraukimo

siekiant užtikrinti visuomenės interesus ir su tuo tiesiogiai susijusių pagrindų nuostolių apskaičiavimo ir atlyginimo tvarką.

Atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis aptariamo straipsnio 3 dalimi, atlikdami naujų vartotojų elektros įrenginių prijungimo ar elektros tinklų priežiūros darbus, elektros tinklų operatoriai gali iš dalies arba visiškai atjungti vartotojo įrenginius reikiamam laikotarpiui tik pagal iš anksto nustatytą grafiką ir ne vėliau kaip prieš 5 kalendorines dienas pranešę vartotojams. Atitinkamai pabrėžtina, kad tam tikrais atvejais, kai siekiama išvengti avarijos ar gedimų elektros energetikos sistemoje ar operatoriaus elektros tinkle, arba likviduoti patirtą avariją, gedimus ar sutrikimus, elektros energijos persiuntimas gali būti nutrauktas ar apribotas vartotojams be išankstinio įspėjimo, tačiau tai nepanaikina tinklų operatoriaus pareigos teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis vartotojams nedelsiant pranešti apie elektros energijos persiuntimo nutraukimą ar apribojimą.

Nuostolių, susijusių su laikinu elektros energijos persiuntimo nutraukimu, siekiant užtikrinti visuomenės interesus, atlyginimo ir apskaičiavimo esminės nuostatos įtvirtintos Elektros energetikos įstatymo 71 straipsnio 4 dalyje, kurioje vartotojams suteikta galimybė kreiptis į tinklų operatorių dėl patirtų nuostolių atlyginimo, o pastarasis per 30 kalendorinių dienų privalės išnagrinėti pateiktą prašymą ir per nurodytą terminą atlyginti vartotojo pagrindus nuostolius.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad vadovaujantis Taisyklių 152 punktu operatorius neatlygina vartotojui patirtų nuostolių, kai jam elektros energijos persiuntimas ir (ar) tiekimas nutraukiamas ar apribojamas arba elektros energijos kokybės parametrai neatitinka nustatytų sutartyje: dėl gamtos reiškinių (potvynio, perkūnijos, apšalo, šlapdribos, audros, škvalo, ižo ar pan.) ir gaisro atvejais; dėl karo, teroristinių veiksmų; dėl nenugalimos jėgos aplinkybių; dėl valstybės veiksmų; dėl trečiųjų asmenų veiksmų (elektros įrenginių vagystės ar gadinimo, pašalinių daiktų užmetimo ant orinių elektros linijų laidų ar pan.); dėl vartotojo veiksmų ar neveikimo (kai vartotojas nesilaiko sutartyse ar teisės aktuose nustatytų reikalavimų, neįdiegia teisės aktuose ir sutartyse nustatytų nuostolių mažinimo techninių priemonių, kai dėl netinkamos vartotojo įrenginių priežiūros ar teisės aktų reikalavimų pažeidimų automatikos ar apsaugos sistemos atjungė elektros energijos persiuntimą ir tiekimą vartotojui ar pan.); dėl avarijų prevencijos automatikos poveikio (taip pat ir esant gedimui, sutrikimui ar avarijai kitose energetikos sistemose); kai vartotojo aprūpinimo elektros energija nutraukimo laikas kiekvienu atskiru atveju neviršija sutartyje ar Taisyklėse nustatyto laiko; kitais teisės aktų nustatytais atvejais.

Pažymėtina ir tai, kad vartotojai, sudarydami sutartis su tinklų operatoriais, turi teisę detalčiai susitarti dėl elektros energijos tiekimo sąlygų, įspėjimo terminų, nuostolių atlyginimo klausimų. Taisyklių 22 punkte reglamentuojama, jog elektros energijos persiuntimo nutraukimo vartotojams ar apribojimo dėl elektros tinklų priežiūros darbų sąlygos ir trukmė, poavarinių įjungimų sąlygos ir trukmė bei nuo šių veiksmų galimų nuostolių atlyginimo tvarka turi būti nurodytos elektros energijos persiuntimo paslaugų sutartyse.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad elektros energetikos sektoriaus veiklą reglamentuojantys teisės aktai nenustato pareigos skirstomųjų tinklų operatoriumi nutraukus ar ne dėl operatoriaus kaltės nutrūkus elektros energijos tiekimui, aprūpinti vartotojus generatoriais. Įtvirtinus šią pareigą teisės aktuose, skirstomųjų tinklų operatoriaus patirtos išlaidos būtų įtrauktos į elektros energijos kainą ir padidėtų elektros energijos kaina visiems vartotojams.

2. Dėl Peticijoje teikiamo pasiūlymo Gamtinių dujų įstatyme ir jį įgyvendinančiuose teisės aktuose nustatyti pareigą gamtinių dujų tiekėjui, atjungus (nutraukus) gamtinių

tiekimą, buitiniams gamtinių vartotojams sudaryti galimybes neatlygintinai gauti gamtinių dujų tiekimo paslaugas kitais būdais: atvežant gamtines dujas cisternomis arba dujų balionais ir panašiai bei numatyti teisės aktuose atlyginti susidariusią žalą buitiniams vartotojams gamtinių dujų tinklų remonto metu.

Gamtinių dujų sektoriuje pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys su gamtinių dujų perdavimu, skirstymu, laikymu, skystinimu ir tiekimu susijusius santykius, įskaitant buitinių vartotojų apsaugą bei gamtinių dujų tiekimo saugumą, yra šie:

- Gamtinių dujų įstatymas;
- Energetikos įstatymas;
- Gamtinių dujų tiekimo patikimumo užtikrinimo priemonių aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 163 „Dėl Gamtinių dujų tiekimo patikimumo užtikrinimo priemonių aprašo patvirtinimo“ (toliau – Priemonių aprašas);
- 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 994/2010 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių, kuriuo panaikinama Tarybos direktyva 2004/67/EB (toliau – Reglamentas Nr. 994/2010);
- Gamtinių dujų tiekimo ir vartojimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2014 m. spalio 10 d. įsakymu Nr. 1-248 „Dėl Gamtinių dujų tiekimo ir vartojimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės);
- Sutarčių su buitinais vartotojais dėl gamtinių dujų tiekimo, perdavimo ir skirstymo standartinių sąlygų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. 1-54 „Dėl Sutarčių su buitinais vartotojais dėl gamtinių dujų tiekimo, perdavimo ir skirstymo standartinių sąlygų aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas).

Pažymėtina, kad pareiškėjų peticijoje nurodytas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 gruodžio 29 d. įsakymas Nr. D1-629 nenustato jokių reikalavimų gamtinių dujų sektoriuje, taip pat ir privalomų sutarčių tarp gamtinių dujų tiekėjų ir buitinių dujų vartotojų standartinių sąlygų.

Pažymėtina, kad Lietuvoje parduodami, įrengiami, pradedami naudoti dujiniai prietaisai turi būti suderinti ir atitikti šalyje ar konkrečios vartotojo naudojamų dujų parametrus (Wobbe indeksą, dujų slėgį, dujų rūšį (šeimą). Šie parametrai turi būti nurodyti pastato dujų sistemos projekte. Šalyje naudojami dujiniai prietaisai, naudojantys gamtines dujas, turi būti suderinti 2-os šeimos, H (aukšto kalingumo) grupės, G20 tipo gamtinėms dujoms. Gamtinės dujos – tai iš žemės gelmių išgaunamų angliavandenilių mišinys, kuris normaliomis sąlygomis yra dujinės būsenos, taip pat suskystintos gamtinės dujos, biodujos, dujos, pagamintos iš biomasės, ir kitos nustatytus reikalavimus atitinkančios dujos, kurios gali būti tiekiamos į gamtinių dujų sistemą arba ja transportuojamos, gamtinių dujų sudėtis ir kokybės reikalavimai turi atitikti Gamtinių dujų kokybės reikalavimus, patvirtintus Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2013 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. 1-194 „Dėl Gamtinių dujų kokybės reikalavimų patvirtinimo“.

Suskystintos naftos dujos yra sočiųjų ir nesočiųjų angliavandenilių mišinys, išgautas perdirbant naftos produktus ir negali būti prilyginamos gamtinėms dujoms nei savo chemine sudėtimi (jų negalima tarpusavyje maišyti, tuo labiau įleisti į vieną dujų sistemą ir ja transportuoti iki vartotojų dujinių prietaisų), nei patekimo į rinką sąlygomis. Gamtinės dujos vartotojams tiekiamos tik dujotiekiais, o suskystintos naftos dujos transportuojamos geležinkelių ir automobilių transportu. Lietuvoje naudojamos suskystintos naftos dujos turi Lietuvos Respublikoje vartojamų naftos produktų, biodegalų ir skystojo kuro privalomuosius kokybės rodiklius, patvirtintų Lietuvos

Respublikos energetikos ministro, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2010 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. 1-348/D1-1014/3-742 „Dėl Lietuvos Respublikoje vartojamų naftos produktų, biodegalų ir skystojo kuro privalomųjų kokybės rodiklių patvirtinimo“, nustatytus reikalavimus.

Gamtinių dujų įstatyme yra įtvirtinta, kad gamtinių dujų sektoriaus veiklos valstybinis valdymas, reguliavimas, priežiūra ir kontrolė grindžiama gamtinių dujų tiekimo ir gamtinių dujų sistemos darbo saugumo ir patikimumo principu, kad gamtinių dujų sektoriuje veiklos yra atskirtos, t. y. už dujotiekių valdymą ir saugų eksploatavimą atsako pardavimo ir (ar) skirstymo sistemų operatoriai, jiems nustatytos konkrečios pareigos ir atsakomybė ekonomiškai eksploatuojant, prižiūrint ir plėtojant saugias ir veiksmingas sistemas, atsižvelgiant į aplinkos apsaugos reikalavimus.

Gamtinių dujų įstatymo 23 straipsnyje įtvirtinta, kad gamtines dujas vartotojams (taip pat buitiniams vartotojams) tiekia gamtinių dujų tiekimo įmonės, turinčios tiekimo licenciją. Šiame straipsnyje taip pat nustatyta, kad gamtinių dujų tiekimo įmonė yra atsakinga už kokybės reikalavimus atitinkančių gamtinių dujų patiekimą į sistemą, už gamtinių dujų tiekimo reguliarumą ir privalo dalyvauti balansuojant gamtinių dujų srautus. Taisyklės reguliuoja gamtinių dujų vartotojų santykius su gamtinių dujų įmonėmis ir gamtinių dujų įmonių tarpusavio santykius tiekiant ir skirstant gamtines dujas. Gamtinių dujų tiekimo įmonių santykiai su vartotojais grindžiami Dujų pirkimo–pardavimo arba Dujų pirkimo–pardavimo ir paslaugų teikimo sutartimis. Skirstymo paslaugų sutartys ir su buitinais gamtinių dujų vartotojais sudaromos Dujų pirkimo–pardavimo ir paslaugų teikimo sutartys ir jos yra viešosios sutartys.

Gamtinių dujų įstatymo 39 straipsnyje yra įtvirtintas garantinio gamtinių dujų tiekimo pažeidžiamiesiems vartotojams (taip pat ir buitiniams vartotojams) institutas, t. y. kai gamtinių dujų tiekimo įmonė nevykdo prisiimtų įsipareigojimų tiekti gamtines dujas sutartomis su vartotojais sąlygomis arba kai tiekimo įmonei išduotos licencijos galiojimas yra sustabdomas ar panaikinamas, tokios tiekimo įmonės garantinis gamtinių dujų tiekimas vartotojams užtikrinamas šiame straipsnyje nustatyta tvarka ir sąlygomis. Pažymėtina, kad garantinis gamtinių dujų tiekimas užtikrinamas buitiniams vartotojams ir nebuitiniams vartotojams, kurie per metus suvartoja iki 20 000 kubinių metrų gamtinių dujų. Detali garantinio gamtinių dujų tiekimo tvarka ir procedūros apibrėžtos Taisyklėse. Gamtinių dujų tiekimo įmonių su pažeidžiamais (įskaitant ir buitinais) vartotojais sudarytose Dujų pirkimo–pardavimo ir paslaugų teikimo sutartyse turi būti nurodytas garantinio tiekėjo (skirstymo sistemos operatoriaus), prie kurio sistemos prijungta vartotojo sistema, duomenys, taip pat atsiskaitomoji sąskaita, į kurią pažeidžiami vartotojai turės vykdyti mokėjimus už dujas ir paslaugas garantinio tiekimo laikotarpiu bei garantinio tiekimo sąlygos.

Siekiant užtikrinti nepertraukiamą gamtinių dujų tiekimą buitiniams vartotojams, Gamtinių dujų įstatymo 47 straipsnyje nustatyta pareiga gamtinių dujų tiekimo įmonėms kaupti pažeidžiamiesiems vartotojams gamtinių dujų atsargas. Gamtinių dujų tiekimo įmonės privalo Nacionalinio gamtinių dujų tiekimo saugumo užtikrinimo prevencinių veiksmų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. 1-241 „Dėl Nacionalinio gamtinių dujų tiekimo saugumo užtikrinimo prevencinių veiksmų ir Nacionalinio gamtinių dujų tiekimo ekstremaliųjų situacijų valdymo planų patvirtinimo“, (toliau – Prevencinių veiksmų planas) 26 punkte nurodytomis sąlygomis sukaupti ir laikyti tokį gamtinių dujų atsargų kiekį, kurio užtektų pažeidžiamų vartotojų, kuriems jos teikia dujas, dujų poreikiui tenkinti. Gamtinių dujų tiekimo įmonės kasmet, ne vėliau kaip iki rugsėjo 1 d., privalo Prevencinių veiksmų

plano 26 punkte nurodytomis sąlygomis nustatyti ir sukaupiti pažeidžiamiesiems vartotojams reikalingą gamtinių dujų kiekį ir išlaikyti jį, iki nustatomos ir sukaupiamos kitų metų dujų atsargos pažeidžiamiesiems vartotojams. Pažymėtina, kad Prevencinių veiksmų plane nustatytas tiekimo standartas atitinka Reglamento Nr. 994/2010 nustatytus reikalavimus.

Nacionalinio gamtinių dujų tiekimo ekstremaliųjų situacijų valdymo plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. 1-241, (toliau – Ekstremaliųjų situacijų valdymo planas) nustatyta, kai rinka grindžiamų priemonių nepakanka, kad būtų patenkinta gamtinių dujų paklausa, privaloma imtis ne rinka pagrįstų priemonių naudojimo. Esant dideliame gamtinių dujų tiekimo sutrikimui ar gamtinių dujų tiekimo nutraukimui, ar teisės aktų nustatyta tvarka paskelbus ekstremaliąją situaciją gamtinių dujų tiekimas vartotojams gali būti ribojamas ar palaipsniui nutraukiamas Priemonių aprašo nustatyta tvarka. Priemonių apraše įtvirtinta, kad visi vartotojai pagal gamtinių dujų tiekimo patikimumą skirstomi į dvi pagrindines grupes: nutrūkstamo gamtinių dujų tiekimo ir nenutrūkstamo gamtinių dujų tiekimo. Esant dideliame gamtinių dujų tiekimo sutrikimui ar gamtinių dujų tiekimo nutraukimui, ar teisės aktų nustatyta tvarka paskelbus ekstremaliąją situaciją gamtinių dujų tiekimas pirmiausia gali būti ribojamas ar nutraukiamas nutrūkstamo gamtinių dujų tiekimo grupės vartotojams, o tik po to – nenutrūkstamo gamtinių dujų tiekimo grupės vartotojams (paskiausiai gamtinių dujų tiekimas gali būti ribojamas ar nutraukiamas pažeidžiamiesiems vartotojams, t. y. buitiniams vartotojams). Esant gamtinių dujų tiekimo sutrikimui, kai gamtinės dujos būtų tiekiamos iš saugyklos, o dujų tiekimas ribojamas atsižvelgiant į dujų saugykloje turimą ir iš saugyklos tiekiamą dujų kiekį (buitiniams gamtinių dujų vartotojams saugykloje yra sukauptos ir saugomos 1 mėnesio dujų atsargos).

Pažymėtina, kad Prevencinių veiksmų plano V skyriuje „Įpareigojimai valstybės institucijoms, dujų įmonėms ir nebuitiniams vartotojams“ yra nustatytos konkrečios užduotys gamtinių dujų įmonėms ir kitiems asmenims įgyvendinant Prevencinių veiksmų plano ir Ekstremaliųjų situacijų valdymo plano nuostatas, būtų užtikrintas nepertraukiamas gamtinių dujų tiekimas pažeidžiamiesiems (įskaitant buitinius) gamtinių dujų vartotojams.

Gamtinių dujų sektoriuje ypatingas dėmesys skiriamas vartotojų teisių apsaugai. Gamtinių dujų įstatymo 57 straipsnyje nustatytos vartotojų (įskaitant ir buitinius) apsaugos priemonės. Gamtinių dujų vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugos valstybinę priežiūrą ir kontrolę pagal kompetenciją atlieka Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija ir Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos funkcijos užtikrinant vartotojų teisių apsaugą apibrėžtos Gamtinių dujų įstatymo 58 straipsnyje. Pažymėtina, kad gamtinių dujų įmonių ir buitinių vartotojų teisės ir pareigos yra detalios nustatytos Apraše. Taip pat Aprašo IV skyriuje „Tiekimo įmonės, skirstymo sistemos operatoriaus ir buitinio vartotojo pareigos, teisės ir atsakomybė“ yra aiškiai nustatyta sutarties šalių atsakomybė bei atvejai, kada šalys privalo viena kitai atlyginti visus padarytus nuostolius (padarytą žalą).

3. Dėl Peticijoje teikiamo pasiūlymo Šilumos ūkio įstatyme nustatyti pareigą šilumos tiekėjui, atjungus šilumos tiekimą, buitiniams vartotojams sudaryti galimybes neatlygintinai gauti šilumos tiekimo paslaugas kitais būdais: pateikiant džiovintuvus, šildymo kameras, mobilią katilinę ir panašiai bei numatyti teisės aktuose atlyginti susidariusią žalą buitiniams vartotojams remonto metu.

Pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnį šilumos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas priskirtinas savarankiškosioms savivaldybių funkcijoms. Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo 9 straipsnis nustato, kad savivaldybė,

remdamasi šilumos ūkio specialiuoju planu, organizuoja šilumos tiekimą šilumos vartotojams pagal jų poreikius patalpoms šildyti, vėdinti ir karštam vandeniui ruošti, todėl vadovaujantis teisės aktais suteiktais įgaliojimais už šilumos ir geriamojo vandens tiekimo veiklos organizavimą atsakinga atitinkamo miesto ar rajono savivaldybės administracija kiekvienu konkrečiu atveju turėtų įvertinti remonto darbų mastą ir esant poreikiui organizuoti vartotojų aprūpinimą alternatyviais tiek šilumos, tiek geriamojo vandens resursais.

Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 6.384 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu pagal sutartį abonentas, esantis fizinis asmuo – vartotojas, naudojantis energiją savo buitiniams reikmėms, tai sutartis laikoma sudaryta nuo vartotojo įrenginių prijungimo prie energijos tiekimo tinklų. Vadovaujantis Šilumos ūkio įstatymo 19 straipsniu šilumos tiekėjas turi sudaryti šilumos ir (ar) karšto vandens vartojimo pirkimo–pardavimo sutartis su buitiniu šilumos vartotoju, vartojančio šilumą ir (ar) karštą vandenį patalpose, kuriose neįrengti atsiskaitomieji šilumos apskaitos prietaisai. Šilumos pirkimo–pardavimo sutartys sudaromos ar keičiamos laikantis standartinių sąlygų. Standartinės sąlygos galioja šilumos pirkimo–pardavimo sutartims tiek, kiek jos neprieštarauja šalių individualiai aptartoms sąlygoms ir imperatyvioms įstatymų nuostatoms. Kartu pažymėtina, kad jeigu vartotojai pageidauja, šilumos ir (ar) karšto vandens tiekėjas turi sudaryti šilumos ir (ar) karšto vandens pirkimo–pardavimo sutartis su kiekvienu vartotoju, pagal individualiai aptartas sąlygas. Individualiai aptartos sąlygos negali pažeisti vartotojų teisių ir interesų. Šilumos ūkio įstatymo 19 straipsnio 3 dalis apibrėžia privalomąsias šilumos pirkimo–pardavimo sutarčių sąlygas, – tiekiamos šilumos kiekybiniai ir kokybiniai rodikliai, šilumos tiekimo režimas ir sąlygos; šilumos kaina arba kainos formulė, arba kainos nustatymo tvarka; vartotojo atsiskaitymo už suvartotą šilumą tvarka; šalių teisės, pareigos ir atsakomybė už įsipareigojimų nevykdymą; pretenzijų pateikimo, nagrinėjimo ir ginčų sprendimo tvarka; sutarties galiojimo terminas, jos keitimo ar nutraukimo sąlygos ir tvarka.

Dėl peticijoje minimo nepakankamo vartotojų informavimo, pažymėtina, kad Energetikos įstatymo 25 straipsnio 4 dalyje nustatyta, jog energetikos įmonės savo veiklos teritorijoje Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka energijos vartotojams ir savivaldybių institucijoms teikia informaciją apie efektyvų energijos išteklių ir energijos vartojimą, saugų ir efektyvų energetikos objektų ir įrenginių naudojimą, statomus, rekonstruojamus energetikos objektus ir įrenginius, valstybės reguliuojamas energijos kainas ir energijos vartotojams teikiamas paslaugas.

Šilumos ūkio įstatymo 30 straipsnio 13 dalies 8 punkte nustatyta, kad šilumos tiekėjas privalo vykdyti licencijuojamos veiklos sąlygas, iš kurių viena yra informuoti ir konsultuoti vartotojus teisės aktų nustatyta tvarka, sąlygomis ir mastu.

Informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės, savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir (ar) kitiems asmenims taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. gegužės 19 d. įsakymu Nr. 1-145, nustato su energetikos veikla susijusios informacijos teikimo tvarką, apimtį ir sąlygas, klausėjų, teikėjų ir (ar) kitų asmenų (galutinių energijos vartotojų, Europos Sąjungos institucijų ir įstaigų, valstybių narių, trečiųjų šalių, tarptautinių organizacijų) santykius. Šios taisyklės taikomos energetikos įmonėms, valstybės, savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir kitiems asmenims.

Dėl peticijoje šilumos tiekėjui keliamo reikalavimo užtikrinti nenutrūkstamą šilumos tiekimą vartotojams, pažymėtina, kad Šilumos tiekimo licencijavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 25 d. nutarimu Nr. 982 „Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos

Respublikos šilumos ūkio įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“, 38.9 papunktyje nustatyta, jog šilumos tiekėjas privalo užtikrinti vartotojams technines nenutrūkstamo šilumos tiekimo galimybes, kai laikinai neįmanoma naudotis pagrindine aprūpinimo šiluma sistema, jeigu tai numatyta šilumos pirkimo-pardavimo sutartyje. Be to, šis teisės aktas nustato, kad licencijos turėtojas – šilumos tiekėjas, gali nutraukti šilumos tiekimą tik suderinęs su šilumos vartotojais ir savivaldybe, išskyrus tuos atvejus, kai Valstybinė energetikos inspekcija nustato vartotojo įrenginių trūkumus, dėl kurių gresia avarija ar kyla pavojus žmonių gyvybei ar saugumui.

Šilumos tiekimo ir vartojimo taisyklių, patvirtintų energetikos ministro 2010 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. 1-297 (toliau – Taisyklės), 125.2 papunktyje nustatyta, kad šilumos tiekėjas turi teisę sustabdyti ar apriboti šilumos tiekimą tik Taisyklėse nurodyta tvarka. Šiuo atveju šilumos tiekėjas, vadovaudamasis Taisyklių 129 punkto nuostatomis, privalo pateikti savivaldybės institucijai šilumos gamybos įrenginių, šilumos perdavimo tinklų remonto ir bandymų, kurių metu ribojamas ar nutraukiamas šilumos tiekimas šilumos vartotojams, grafikus, informuoti vartotojus ir (arba) valdytoją apie šilumos tiekimo apribojimo ar nutraukimo dėl įrenginių remonto ir bandymų laiką bei trukmę, sudaryti šilumos tiekimo apribojimo ar nutraukimo pastatams eilę ekstremalių situacijų arba avarių atveju, ją suderinti su savivaldybės institucija ir informuoti pastatų savininkus ir valdytojas, kuriems šiluma turi būti tiekama nepertraukiamai, nustatyta tvarka pranešti pastato savininkui ar valdytojui ar Valstybinei energetikos inspekcijai, arba prižiūrėtojui apie įvykusius sutrikimus, avarijas, susijusias su šilumos šaltinių, šilumos perdavimo tinklų įrenginiais, jeigu jos gali lemti sutrikimus, avarijas pastato šilumos įrenginiuose, pastato savininko ar valdytojo arba prižiūrėtojo pretenziją dėl šilumos tiekimo apribojimo ar nutraukimo išnagrinėti ir apie priimtą sprendimą informuoti juos ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo gavimo dienos.

Šilumos tiekėjas neatsako už šilumos tiekimo nutraukimą, ribojimą, taip pat už šilumnešio parametrų neleistinus nukrypimus, įvykusius dėl stichinių nelaimių ar kitos nenugalimos jėgos aplinkybių ir ilgalaikio atšalimo, kurio metu lauko oro temperatūra ilgiau kaip 72 val. buvo 3 °C arba daugiau, laipsniais žemesnė už teisės aktais šildymo sistemų projektavimui nustatytą ir nurodytą statinio projekte (ar jo dalyje) išorės oro temperatūrą ir jeigu tuo metu buvo išlaikomi tiekiamo šilumnešio projektavimo parametrai pagal šilumnešio parametrų grafiką, pastato savininko ar valdytojo arba vartotojų, prižiūrėtojo arba pašalinių asmenų klaidingų veiksmų, o taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės priimto nutarimo sustabdyti ar apriboti šilumos tiekimą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Taisyklių 133 punkte nustatyta pareiga ir vartotojui tinkamai prižiūrėti savo pastato ar buto ar kitų patalpų šilumos įrenginius bei išorės atitvarų (langų, durų, sienų, stogo ir pan.) būklę bei jų eksploatavimo saugumą, eksploatuoti savo šilumos įrenginius taip, kad jie neblogintų šilumnešio bei cirkuliacijos kokybės, informuoti apie pastebėtus buto ar kitų patalpų šilumos įrenginiuose šilumnešio nuotėkius valdytoją ar prižiūrėtoją ar šilumos tiekėją ir imtis galimų veiksmų juos skubiai stabdyti, užtikrinti, kad naujai sumontuoti ar rekonstruoti buto ar kitų patalpų šilumos įrenginiai prie pastato šilumos įrenginių būtų prijungiami tik Taisyklių 10–17, 93-108 punktuose nustatyta tvarka. Jeigu toks prijungimas atliekamas stabdant šilumos tiekimo įrenginius neplaninio remonto metu, tuomet su šilumos tiekėju turi būti suderintos laikino šilumos tiekimo įrenginių atjungimo sąlygos, leisti iš anksto, ne vėliau kaip prieš 24 valandas, raštu įspėjus arba suderinusiems atvykimo laiką ir pateikusiems atitinkamus pažymėjimus pastato valdytojo, prižiūrėtojo atstovams apžiūrėti, šilumos įrenginių elementus, atlikti jų priežiūros, remonto darbus, o prireikrus lokalizuoti avariją ar likviduoti jos pasekmes, leisti nedelsiant vykdyti avarijos lokalizavimo darbus, leisti šilumos tiekėjo atstovams iš anksto, ne vėliau kaip prieš 24 valandas,

raštu įspėjus arba suderinusiems atvykimo laiką ir pateikusiems atitinkamus pažymėjimus, apžiūrėti šilumos apskaitos prietaisus, atlikti jų priežiūros ir remonto darbus, o taip pat imtis priemonių sumažinti žalą, daromą dėl šilumos, šilumnešio tiekimo nutraukimo ar apribojimo.

Kartu atkreiptinas dėmesys į tai, kad Šilumos ūkio įstatymo 20 straipsnyje nustatyta, jog prie šilumos tiekimo sistemos prijungtas daugiabučio namo šildymo ir karšto vandens sistemos, bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančias butų ir kitų patalpų savininkams, taip pat šilumos punktus, tiek nuosavybės teise priklausančius šilumos ir (ar) karšto vandens tiekėjui ar tretiesiems asmenims, tiek butų ir kitų patalpų savininkams, turi prižiūrėti (ekspluatuoti) pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojas (ekspluatuotojas). Teisę reguliuoti (nuotoliniu būdu ar kitaip daryti įtaką) namo šilumos punkto įrenginių darbą, laikydamasis nustatytų higienos normų, turi tik pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojas (ekspluatuotojas) arba atitinkamą kvalifikaciją turintys daugiabučio namo bendrijos atstovas ar daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkų išrinktas jų įgaliotas atstovas. Daugiabučio namo šilumos punktus, nuosavybės teise priklausančius šilumos ir (ar) karšto vandens tiekėjui ar tretiesiems asmenims, pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojas (ekspluatuotojas) prižiūri (ekspluatoja) šio įstatymo pagrindu, nesudarydamas atskirų sutarčių su šilumos punktų savininkais. Pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojas (ekspluatuotojas) savo prievolės vykdo apdairiai, sąžiningai ir šilumos ir (ar) karšto vandens vartotojų interesais. Pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtoją (ekspluatuotoją) Civilinio kodekso 4.85 straipsnyje nustatyta sprendimų priėmimo tvarka pasirenka daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkai, daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkų bendrija arba, jeigu šie nepriima sprendimo, bendrojo naudojimo objektų administratorius. Daugiabučio namo šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūros (ekspluataavimo) sutartį su pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtoju (ekspluatuotoju) sudaro daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkų bendrija, butų ir kitų patalpų savininkų jungtinės veiklos sutarties dalyvių įgaliotas asmuo arba bendrojo naudojimo objektų administratorius. Pastato šildymo ir karšto vandens sistemų prižiūrėtojas (ekspluatuotojas) neturi teisės įgalioti kitų asmenų verstis atestatu reguliuojama veikla arba perduoti jiems šią teisę pagal sutartį, arba kitaip pavesti vykdyti šią veiklą. Kai pastato šildymo ir karšto vandens sistemų prižiūrėtojas (ekspluatuotojas) yra bendrija, ji gali pirkti atskirus darbus ar paslaugas iš subjektų, turinčių atitinkamą kompetenciją, technines priemones ir gebėjimus. Daugiabučio namo savininkų bendrija ir (ar) bendrojo naudojimo objektų administratorius gali būti pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojas (ekspluatuotojas).

Šilumos ūkio įstatymo 15 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad karšto vandens temperatūra, slėgis ir higienos rodikliai turi atitikti teisės aktų nustatytus reikalavimus. Šilumos, karšto vandens tiekėjų ir pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojo tarpusavio santykiai, kompetencija, teisės ir pareigos karšto vandens tiekimo srityje nustatomos Taisyklėse. Daugiabučio namo šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūros sutartys ir šilumos ir (ar) karšto vandens vartojimo pirkimo-pardavimo sutartys sudaromos atskirai. Pastato šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojas su šilumos tiekėju sudaro šilumos pristatymo buitiniams šilumos vartotojams sutartį, su karšto vandens tiekėju – karšto vandens pristatymo buitiniams šilumos vartotojams sutartį.

Pažymėtina, kad vadovaujantis Šilumos ūkio įstatymo 20 straipsnio 6 dalimi, pastato šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūra atliekama Pastato šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūros tvarkos aprašo, patvirtinto energetikos ministro 2009 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. 1-

229 (toliau – Aprašas), įtvirtinta tvarka. Aprašas nustato, kaip atliekama pastato šildymo ir karšto vandens sistemos dalių priežiūra (eksploatavimas), nustatomi pastato šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūrėtojo atliekami pastato šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūros (eksploatavimo) darbai ir jų periodiškumas. Vadovaujantis Aprašo 25 punktu, pastato šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūrėtojo atsakomybė ir atliekamų darbų mastas nustatomas pastato šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūros (eksploatavimo) sutartyje.

Taisyklių 138 punkte nustatyta, kad pastato šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūrėtojas privalo ruošdamasis šildymo sezonui atlikti Taisyklėse ir teisės aktuose reglamentuotus darbus bei pastato savininko ar valdytojo pagrįstus nurodymus ir nustatyta tvarka parengti bei pasirašyti pastato parengties naujam šildymo sezonui aktą, neleisti, kad būtų viršytas nustatytas leistinas šilumnešio nuotėkių dydis pastato šilumos įrenginiuose, o atsiradus tokiam nuotėkiui jį operatyviai stabdyti, suderinti su šilumos ir (ar) karšto vandens tiekėju ir valdytoju ar vartotojais pastato šilumos ir (ar) karšto vandens įrenginių laikino atjungimo sąlygas, jeigu toks atjungimas atliekamas stabdant šilumos ir (ar) karšto vandens tiekimo įrenginius neplaninio remonto metu, vykdyti teisės aktuose nustatytus šilumos tiekimo įrenginių apsaugos reikalavimus, leisti vartotojams priklausančioje teritorijoje ar patalpose bet kuriuo paros metu (išskyrus, jeigu tai nesusiję su avarijų likvidavimo darbais, gyvenamąsias patalpas ir patalpas, į kurias įėjimo laikas nurodomas šilumos vartojimo pirkimo – pardavimo sutartyse) šilumos tiekėjo atstovams, pateikusiems pažymėjimus, patvirtinančius jų pareigas, apžiūrėti šilumos įrenginius bei atsiskaitomuosius šilumos apskaitos prietaisus ir atlikti priežiūros, remonto ar avarijų likvidavimo darbus, jeigu pastato šildymo ir karšto vandens sistemų priežiūros sutartyje nenustatyta kitaip, informuoti šilumos tiekėją tarpusavyje nustatyta tvarka apie šilumos įrenginių stabdymus, paleidimus ir nukrypimus nuo teisės aktuose nustatytų šilumos įrenginių darbo režimų, pranešti Valstybinei energetikos inspekcijai apie įvykusias avarijas ir sutrikimus ar nelaimingus atsitikimus, susijusius su šilumos tiekimo įrenginiais, užtikrinti tolygų viso pastato, visų pastato butų ir kitų patalpų šildymą palaikant juose teisės akte nustatytą patalpų temperatūrą ir tiekiamo į butus ir kitas patalpas karšto vandens teisės aktuose nustatytą temperatūrą, jeigu pastato šildymo ir karšto vandens sistema atitinka privalomuosius reikalavimus ir yra techninės galimybės tą reguliuoti, siekti, kad išnaudojant visas turimas technines ir organizacines galimybes pastato šildymo ir karšto vandens įrenginių darbo režimas atitiktų ekonomišką ir racionalaus šilumos ir karšto vandens vartojimo reikalavimus bei imtis priemonių sumažinti žalą, daromą dėl šilumos ir šilumnešio tiekimo nutraukimo ar apribojimo.

Atkreiptinas dėmesys, kad, vadovaujantis Taisyklių 137.3 ir 138.20 papunkčiais, šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūrėtojas teisės aktuose nustatyta tvarka atsako už vartotojo patirtą žalą dėl priežiūrėtojo neteisėtų veiksmų ar neveikimo ir privalo atlyginti juridinių ar fizinių asmenų patirtą žalą dėl jo neteisėtų veiksmų ar neveikimo pažeidus pastato šildymo ir karšto vandens sistemų priežiūros sutartyje bei teisės aktuose nustatytas šilumos įrenginių priežiūros sąlygas.

Vadovaujantis Šilumos ūkio įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 1 punktu, vartotojų ir šilumos ir (ar) karšto vandens tiekėjų, pastato šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūrėtojų (eksploatuotojų) ginčai nagrinėjami Energetikos įstatyme nustatyta tvarka. Energetikos įstatymo 34 straipsnis nustato ginčų sprendimo ne teisme tvarką, pagal kurią vartotojas, manantis, kad energetikos įmonė, vykdydama energetikos veiklą, pažeidė jo teises ar teisėtus interesus, susijusius su vartojimo sutartimi, pirmiausia privalo raštu kreiptis į energetikos įmonę ir nurodyti savo reikalavimus. Energetikos įmonė privalo išnagrinėti vartotojo kreipimąsi ir jam motyvuotai atsakyti ne vėliau kaip

per 30 dienų nuo kreipimosi gavimo dienos. Vartotojo kreipimasi energetikos įmonė nagrinėja savo nustatyta tvarka, kurią privalo skelbti savo interneto svetainėje ir sudaryti sąlygas vartotojams su ja susipažinti kitais būdais. Jeigu energetikos įmonė netenkina vartotojo reikalavimų arba juos tenkina iš dalies, atsakyme vartotojui turi būti pateikta informacija apie vartojimo ginčų neteisminio sprendimo instituciją ar kitą subjektą, kompetentingą spręsti ginčą. Vartotojo kreipimasis į vartojimo ginčų neteisminio sprendimo subjektą neatima vartotojo teisės kreiptis į teismą. Vartotojas turi teisę ginti savo teises ir kitais, Energetikos įstatyme nenumatytais, teisėtais būdais.

Asmenų skundus dėl šilumos ir karšto vandens tiekimo organizavimo, dėl daugiabučių namų šildymo ir karšto vandens sistemų priežiūros tarifų nustatymo, dėl bendrojo naudojimo objektų administratorių įgaliojimų, administruojant pastato bendrojo naudojimo objektus ir įgyvendinant kitas teises, susijusias su bendrojo naudojimo objektų valdymu ir naudojimu, nagrinėja savivaldybės vykdomoji institucija. Kitus asmenų skundus nagrinėja Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Valstybinė energetikos inspekcija ir Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija Energetikos įstatyme nustatyta tvarka, kuris nustato, kad ginčus, kylančius iš sutartinių santykių tarp buitinių šilumos vartotojų ir šilumos bei karšto vandens tiekėjų, ginčo sprendimo ne teisme tvarka dėl energetikos objektų, įrenginių ir apskaitos priemonių gedimų, eksploatavimo, energijos kokybės reikalavimų, energijos apskaitos ir apmokėjimo už suvartotą energiją pažeidimų, avarių, energijos tiekimo nutraukimo, sustabdymo ar ribojimo, dėl šilumos ir karšto vandens sistemų prižiūrėtojo veiklos ar neveikimo nagrinėja Valstybinė energetikos inspekcija.

4. Dėl peticijoje pateikto pasiūlymo pakeisti Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą ir nustatyti geriamojo vandens tiekėjui pareigą neatlygintinai vartotojams tiekti geriamąjį vandenį.

„Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas ir jį įgyvendinantys teisės aktai reglamentuoja *tik geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo* paslaugų teikimo aspektus, todėl Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme neturi būti reglamentuotos geriamojo vandens tiekėjo pareigos atjungus karšto vandens tiekimą.

Vadovaujantis Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo 20 straipsnio 2 dalies 5 punkto nuostatomis, geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas privalo „nepertraukiamai tiekti geriamąjį vandenį ir teikti nuotekų tvarkymo paslaugas, vadovaudamasis Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kokybės reikalavimais, išskyrus atvejus, numatytus Geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo viešosios sutarties standartinėse sąlygose, kituose geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą reglamentuojančiuose teisės aktuose ir (ar) geriamojo vandens tiekėjo ir nuotekų tvarkytojo su abonentais sudarytose geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo viešosiose sutartyse“. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugsėjo 10 d. nutarimu Nr. 990 patvirtinto Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo viešosios sutarties standartinių sąlygų aprašo 32 punkte išvardinti atvejai, kada geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas gali sustabdyti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimą: (vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros planinis remontas ir (arba) naujų infrastruktūros objektų prijungimas; jeigu abonentas ir vartotojas neapmoka sąskaitos už geriamąjį vandenį ir (arba) nuotekų tvarkymą daugiau kaip 45 kalendorines dienas; kai geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo paslaugų teikimą būtina sustabdyti siekiant išvengti geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros avarijos arba šią avariją likviduoti, taip pat kai geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas arba Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba nustato tiekiamo geriamojo vandens saugos

reikalavimų pažeidimą, jeigu geriamojo vandens vartojimas ir (ar) nuotekų išleidimas kelia riziką žmonių sveikatai ir gyvybei; ir abonentu ar vartotoju prašymu). Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. D 1-878 patvirtintų Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kokybės reikalavimų (toliau – Reikalavimai) 7 punkte įtvirtinta, kad „jeigu numatoma, kad geriamojo vandens tiekimo pertrūkis užtruks ilgiau kaip 12 valandų, geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas privalo nemokamai aprūpinti abonentą ir (ar) vartotoją geriamuoju vandeniu iš alternatyvaus šaltinio (autocisternos, vandens kolonėlės, vandens butelių ar panašiai) pateikiant kiekvienam abonentui ir vartotojui ne mažiau kaip 30 litrų geriamojo vandens per parą ir ne didesniu kaip 100 m atstumu nuo abonentu ir (ar) vartotoju pastato“; 15.5 punkte nustatyta, kad „nedelsiant, bet ne ilgiau kaip per 12 valandų nuo pranešimo apie tvindymą nuotekomis gavimo nutraukti tvindymą ir pašalinti padarinius. Jeigu numatoma, kad nuotekų tvarkymo pertrūkis užtruks ilgiau kaip 12 valandų, geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas privalo užtikrinti nemokamą abonentų ir vartotojų nuotekų surinkimą alternatyviomis priemonėmis (mobiliomis nuotekų išvežimo, šalinimo priemonėmis ir pan.)“. Atsižvelgdami į tai, manome, kad geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimą reglamentuojančiuose teisės aktuose įtvirtintos konkrečios geriamojo vandens tiekėjo pareigos, kaip ir kada aprūpinti vartotojus geriamuoju vandeniu ir nuotekų tvarkymo paslaugomis, nutrūkus šių paslaugų teikimui.

Pažymėtina, kad Reikalavimų 21 punkte nurodyta, kad asmenys, pažeidę šiuos Reikalavimus, atsako įstatymų nustatyta tvarka. Vadovaujantis Civilinio kodekso 6.249 straipsnio nuostatomis žala yra asmens turto netekimas arba sužalojimas, turėtos išlaidos (tiesioginiai nuostoliai), taip pat negautos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų pagal to paties kodekso 6.263 straipsnį žalą, padarytą asmeniui, turtui, o įstatymų numatytais atvejais – ir neturtinę žalą privalo visiškai atlyginti atsakingas asmuo. Todėl manytina, kad atsakomybė geriamojo vandens tiekėjui už žalą, kurią sąlygojo teisės aktuose nustatytų pareigų nevykdymas ar netinkamas vykdymas, atsiranda remiantis bendraisiais Civiliniame kodekse įtvirtintais pagrindais.

Peticijų komisija, vadovaudamasi Peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalies ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų 28 punktu, siūlo Seimo seniūnų sueigai įtraukti į Lietuvos Respublikos Seimo pavasario sesijos darbotvarkę protokolinio nutarimo dėl Peticijų komisijos sprendimo dėl Algimanto Medelio ir kitų pareiškėjų peticijos projektą.

PRIDEDAMA:

1. Algimanto Medelio ir kitų pareiškėjų peticijos kopija, 18 lapų.
2. Aplinkos ministerijos 2018-01-11 raštas Nr. (19-2)-D8-221, 2 lapai.
3. Energetikos ministerijos 2018-01-11 raštas, Nr. (19.1-19) 3-43, 11 lapų.
4. Išrašas iš Seimo Peticijų komisijos 2018 m. kovo 14 d. posėdžio protokolo Nr. 250-P-02, 1 lapas.
5. Lietuvos Respublikos Seimo protokolinio nutarimo projektas, 1 lapas.

Komisijos pirmininkas

Petras Čimbaras